

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

שהיא לא מופקעת מצורך היום, א"כ קשה מדוע אם מצא חמץ ביו"ט כופה עליו כלי למה לא ישריפנו ביו"ט, שהרי מקיים בזה מצות ביעור חמץ, שמצותו שיבערנו מן העולם, ולא שייך לומר בזה דין אחשבא הואיל והלכה כרבנן, שמשביתו בכל דבר, וע"כ צ"ל שהטעם משום איסור מוקצה שהעמידו חז"ל דבריהם אף במקום ביטול מצות התורה כמש"כ בכ"מ, ועיין בזה ברמ"א בסימן תמ"ו. ובמג"א שם מביא שיטת

הב"ח באם לא ביטל חמצו מערב יו"ט אם מוצא חמץ ביו"ט מבער במקומו, וזה מוסבר כפי שיטת הר"מ הנ"ל, שהעברה ביו"ט הותרה ולכן לא צריך צורך גמור וסגוי בקיום מצוה של השבתת החמץ ואף שיכול גם לאבד בכל דבר הואיל ויש כאן צורך קצת, לכן מעיקר הדין מותר לשרוף החמץ ביו"ט, ורק איסור מוקצה מעכב שלא יכול לשרפו ביו"ט, וכן הוא לשיטת התוס' בכתובות הנ"ל ועדיין צ"ע להלכה.

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

- א -

בביאור שיטת הבה"ג אם לא ספר בלילה מונה ביום בלא ברכה

כתבו התוס' מנחות ס"ו ע"א (וד"ה זכר למקדש) והיכא דשכח לספור בלילה פסק בה"ג שסופר ביום וכן היה נראה מסתם מתניתין דסוף פרקין דף ע"א א', דתנן מצותו להקצר בלילה ואם קצרוהו ביום כשר, אבל נראה לר"ת עיקר סתמא דמתניתין דפרק שני דמגילה (דף כ' ע"ב), כל הלילה כשר לקצירת העומר, ואמרינן במנחות (דף ע"ב ע"א) 'דמה דיום, בלילה לא' (כלומר כל מה שנאמר שמצותו ביום אם עשה בלילה פסול, 'אף בלילה ביום פסול', כלומר מה שנאמר בעומר שיקצר בלילה אם קצר ביום פסול).

ומשמע לכאורה לדעת הבה"ג, שאם שכח למנות בלילה שמונה ביום משום שקצרוהו ביום כשר, ולכן יכול למנות ביום עם ברכה, הואיל ולילה רק לכתחילה כמו קצירת העומר, שרק לכתחילה למצוה צריך שיקצר בלילה ובדיעבד קיים מצות קצירת העומר בקצרוהו ביום, וכן כתב בספר הלכות גדולות בהלכות עצרת, והיכא דאינשי (וששכח) ולא בירך אספירת העומר באורתא, מברך למחר, כלומר שסופר ביום עם ברכה.

ובסוף הלכות מנחות כתב בספר הלכות גדולות בשם ר' יהודאי גאון, היכא דלא מנה העומר לילה קמא

לא מונה יותר (גם לא בלילות הבאים), מאי טעמא דבעינן שבע שבתות תמימות ולילות, ובשאר לילות היכא דלא מנה מאורתא מני ביממא, ושפיר דמי, וכוונת הבה"ג לחלק בשם ר' יהודאי גאון, בין שכח לספור בלילה הראשון ששוב לא מונה, משום שנלמד ספירה בלילה מ"תמימות", אבל בשאר הימים אם שכח בלילה מונה ביום, וכוונתו לומר, שמה שמונה בלילה נלמד בריש פרק ר' ישמעאל (דף ס"ו ע"א) מ"תמימות", ששאל שם; יכול יקצור ויספור ביום (ממחרת הפסח), תלמוד לומר "שבע שבתות תמימות", ואם לא מונה בלילה אין כאן "תמימות", ולכן אם שכח למנות בשאר לילות שוב לא מונה, דאין כאן "תמימות", רק צ"ע דאם "תמימות" שמרבה לו, שמונה בלילה והוא לעיכובא, אם כן גם בשכח למנות בלילה לא ימנה יותר בברכה, ומאי שנה בין לילה קמא לשאר לילות.

והנה שם בגמ' יש שתי גירסות. הגירסא לפנינו, ת"ל "תמימות", "שמתחיל ומונה בלילה", וגירסת השם"ק שמוחק "שמתחיל", אלא "שמונה בלילה".

ונראה שהבה"ג בשם רבי יהודאי גאון, היה לו הגירסא "שמתחיל ומונה בלילה", שמדין "תמימות" ילפינן שמתחיל למנות בלילה, כי אחרת שמתחיל למנות רק ביום והוא מונה ימים בלי לילות, היה חסר בשבע שבתות תמימות, ושמע מינה שתמימות הוא לעיכובא, וצ"ל שהוא דין "בתחיל לספור", שצריך להתחיל המניין בלילה בתמימות, אבל אם התחיל

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

במישלים שבוע, כגון היום שבעה ימים שהם שבוע אחד, היום ארבעה עשר יום שהם שני שבועות.

והטור סימן תפ"ט מביא את שיטת האבי עזרי, שמונה הימים עד שבעה ימים ואח"כ מונה השבועות והימים ביחס לשבוע שיבוא, כגון ביום השמיני לעומר מונה 'היום שבוע ויום', ונמצא לשיטת האבי עזרי שמנין הימים הם גם כן ביחס לשבוע כלומר שיש עוד יום לשבוע שני.

ושיטת הר"מ בהלכות תמידין ומוספין פ"ז ה"כב, שמונה שניהם; 'היום שמונה ימים שהם שבוע ויום', ובספר המצוות מצוה קס"א כתב שהמצוה לימנות ימים והמצוה לימנות שבועות היא מצוה אחת, כמו שביובל המצוה למנות שנים ושמיטות היא מצוה אחת, והראייה הברורה על זה (שמצוה למנות ימים ושבועות זו מצוה ספירה אחת), היותנו מונים בכל לילה שהם כך וכך שבועות וכך וכך ימים, ואילו היו השבועות מצוה בפני עצמה לא היינו מסדרין עניינה אלא בליל השבועות ור"ל שרק היינו מונים השבועות כאשר נשלם שבוע ביום השביעי ויום הארבעה עשר וכו') אלא ראייה מכאן שהכל מצוה מנין אחד, כלומר שהמצוה לעשות מעשה ספירה שיש בו גם ימים וגם שבועות וגם הימים לשבוע שיבוא, ובגר"א בביאורו לתורת כהנים כתב (שם בפרשת בהר) שנלמד ספירת העומר מספירת יובל, וכמו שביובל הדין לספור השנים והשמיטות וכן השנים לשמיטה שתבוא כגון 'היום שמונה שנים שהם שבוע אחד ושנה', ונלמד בספרא כן מייתור הפסוקים בספירת היובל, ולמדין מגזירה שוה "וספרתם לכם" שכך הדין בספירת העומר, וצ"ע מאחר שס"ל לר"מ כמו שיטת הר"ן שמנין ימים הוא מנין בפני עצמו (וכמו שמשמע בגמ' שלדעת אביי מני יומי בזא"ז ולא שבועות), אם כן מה צריך למנות ימים לפי שבוע שיבוא, היום שבוע ויום, וזה מעיקר מצוה ספירה כמש"כ בגר"א, הרי כבר מנה הימים וכן מונה השבועות כאשר נשלם שבוע.

- ג -

ונראה, שצ"ל שיש בספירת העומר ובספירת יובל ב' דינים, א) עצם המנין שימנה ימים ושבועות, ב) יש

לספור כדין, רק שלא מנה פעם בלילה, אין כאן עיכובא מדין תמימות, אבל אם החסיר הלילה הראשון אם כן חסר בתחל לספור שלא התחיל המנין כדין, וזה ס"ל לרבי יהודאי גאון הוא לעיכובא.

- ב -

והנה כתב במרדכי בפ"ב במגילה (אות תת"ג), בשם האבי עזרי (הראבי"ה) שאם שכח לספור בלילה שמונה ביום בברכה, שזה בשכח ולא ספר, אבל בהזיד שלא מנה בלילה, או בפשע, שוב לא ימנה ביום בברכה, ומדמה דין זה לתשלומין, שאם שכח להתפלל מתפלל למחר שנים ורק בשכח, ולא בהזיד ולא התפלל, ור"ל שיש כאן דין תשלומין על מה שלא מנה בלילה, ולכן מברך למחר מדין תשלומים, ורק בשגג הדין כן, שאין דין תשלומים בפשע אלא בשוגג.

וצ"ע מאחר ש"תמימות", שמרבה לן ספירה בלילה הוא לעיכובא, אם כן לכאורה חסר כאן במנין, ואם כן מה מהני בזה תשלומים, שתשלומים רק מהניא אם חסר המצוה או חסר קרבן שיש לו תשלומים ולא שייך כן בחיסר המנין.

ועיין בביאור הלכה בתפ"ט (סעיף ח') שמביא הרי"ף גיאות, שר"ל כן גם בשכח ולא מנה יום שלם, שמונה למחר גם ספירה של אתמול מדין תשלומים; היום שמונה ימים ואתמול שבעה שהם שבוע אחד, ומהני שפיר מדין תשלומים ורק בשכח ולא בהזיד, שאין תשלומים במזיד. וצ"ע, שאם שכח יום שלם חסר בזה המנין, וכיצד מהני תשלומים להשלים המנין שהחסיר.

והנה כתוב במרדכי (שם), שאלו את רבינו יקר, בשכח לברך בלילה מהו שיברך ביום, ואמר "שכר ספירה יש כאן שכר ספירה בזמנה אין כאן", ונסתפק המרדכי בביאור דבריו, אם ר"ל שימנה ביום ויברך גם כן או שימנה בלא ברכה.

והנה נחלקו הראשונים כיצד למנות הימים; שיטת זר"ן בסוף ערבי פסחים שמונה 'היום שמונה ימים', 'תשעה ימים' וכו', ואת השבועות לא מזכיר כי אם

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

- 2 -

בביאור שיטת הבה"ג בשכח יום אחד ששוב אינו מונה בשאר ימים בברכה

כתבו התוס' במנחות ס"ו ע"א (ובסוד"ה זכר למקדש): עוד פסק בהלכות גדולות, שאם הפסיק יום אחד ולא ספר שוב אינו סופר משום דבעי תמימות, וכתבו התוס'; ותימה גדולה הוא ולא יתכן, וכן חלק עליו הרא"ש בסוף ערבי פסחים, ובשו"ע תפ"ט סעיף ח' פסק כבה"ג לחומרא, אם שכח לברך באחד מהימים בין יום הראשון בין משאר הימים סופר בשאר ימים בלא ברכה אבל אם הוא מסופק אם דילג יום אחד ולא ספר יספור בשאר ימים בברכה, שבספק סומכים על שאר הראשונים שס"ל בהחסיר יום אחד שימשיך ויספור בברכה, ופשטות כוונת הבה"ג לומר כמש"כ בשמו בתוס' שבעינן "תמימות" ואם החסיר יום אחד שוב אין כאן תמימות, ותמימות הוא לעיכובא.

ובספר החינוך מצוה ש"ו כתב; ויש אומרים שמי ששכח ולא מנה יום אחד שאינו יכול למנות עוד באותה שנה, שכולן מצוה אחת, ומכיון ששכח יום אחד מהן הרי כל החשבון בטל ממנו. וצריך ביאור בכוונתו, שהתחיל לתת הטעם בשיטת היש אומרים, שבשכח שוב אינו מונה משום שכולם מצוה אחת, ואח"כ מסיים ואומר מכיון ששכח יום אחד בטל החשבון ממנו, וזה לכאורה טעם אחר שחסר כאן במנין, שלא מנה מ"ט ימים, וא"כ מה צריך לומר שכולם מצוה אחת, שאפילו נאמר שכל יום הוא מצוה בפני עצמה, מ"מ חסר לו המנין. וברא"ש בסוף פרק ערבי פסחים חלק על הבה"ג, וכתב ואין נראה לר"י שכל יום הוא מצוה בפני עצמה.

והפרי מגדים סימן תפ"ט באשל אברהם ס"ק י"ג, דחה סברה זו, שכל החמשים יום הם מצות ספירה אחת, שאם הכל מצוה אחת כיצד מונה כל יום בברכה, וכוונתו לומר מאחר וכל יום הוא רק חלק במצות חמשים יום, וס"ל שעל חלק במצוה לא מברכים, ולכאורה סברת הפמ"ג שעל חלק מהמצוה לא מברכים הוא כסברת רבי חיים בספרו בסוף הלכות שחיטה, שמבאר שיטת הר"מ שנולד מהול צריך הטפת דם ברית ולא משום ערלה כבושה, שלכן נולד מהול

כאן דינים במעשה המצוה, שיש דינים לעשות מעשה מצוה של ספירה, שהוא מעשה קיום המצוה בדינים מסוימים, וכתב הרא"ש (סוף ערבי פסחים), שצריך לעמוד בזמן הספירה שנלמד "מחרמש בקמה", אל תיקרי "בקמה" אלא 'בקומה' וזה דין בקיום המעשה מצוה, וכן לספור ספירה שיש בה מנין ימים ומנין שבועות ומנין הימים לפי שבוע שיבוא, כגון 'שמונה ימים שהם שבוע ויום', אין זה דין בעצם המנין, ואם לא מנה 'היום שמונה ימים שהם שבוע ויום' רק 'היום שמונה ימים', יש כאן מנין, ובודאי יוכל למחרת להמשיך לספור בברכה, אלא שלא קיים את מעשה המצוה של הספירה כדינו.

ובזה נבין מה שאמר רבינו יקר הנ"ל במרדכי במגילה, שאם שכח למנות בלילה ומנה ביום, ששכר ספירה יש לו רק שכר ספירה בזמנה אין לו, ר"ל שיש כאן מנין, שכל המעת לעת הוא מנין אחד, שעדיין לא הגיע מנין יום הבא, וכן פוסק במשנה, קצרוהו ביום כשר ויש כאן מנין, מ"מ מנין בזמנו אין לו, ר"ל שהואיל ונאמר "תמימות", שמכאן נלמד שקוצר וסופר בלילה, אין כאן קיום מעשה המצוה כדינו, והואיל ויש כאן שכר מנין, לא הפסיד המנין וממשיך לספור יום הבא בברכה, ובאותו היום סופר בלא ברכה שחסר בקיום המצוה כדינו, שצריך ספירה בלילה.

ובזה מוסבר מה שאמר האבי עזרי, שאם שכח למנות בלילה סופר למחרת בברכה ואם הזיד או פשע לא יברך, וזה מדין תשלומים, ושאלנו אם החסיר במנין כיצד שייך תשלומים, אבל נוכל ליישב שס"ל כרבינו יקר, שאם שכח ולא מנה בלילה ומנה אח"כ ביום, ששכר ספירה יש לו במנה ביום, אבל ספירה בזמנה אין לו, כלומר שלמדין מ"תמימות", שאם לא ספר בלילה חסר בדין "תמימות" ומ"מ יש לו שכר ספירה רק ספירה בזמנה לא קיים, וכל שעבר על ספירה בזמנה, חסר בקיום המצוה של המעשה ספירה, ולכן שייך בזה תשלומים, הואיל ובעצם המנין לא חסר, שיש לו שכר ספירה, רק שאין לו שכר ספירה בזמנה.

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

מותר בתרומה, אלא שמטיפים ממנו דם משום מצות דם ברית, ומכל מקום לא מברך על הטפת דם ברית, וכתב הגר"ח דהטפת דם ברית הוי חלק מהמצוה של מילה ועל חלק מהמצוה לא מברכים, ולכאורה זה כסברת הפרי מגדים, שאם כל החמשים יום הם מצוה אחת, אם כן כל יום הוא חלק מהמצוה ועל חלק מהמצוה לא מברכים, אלא שיש לומר שלא דומה ספירת העומר להטפת דם ברית, שאין הטפת דם ברית מצוה שלמה, שחסר בנולד מהול עיקר המצוה של מילה, שהיא כריתת הערלה, מה שאין כן במונה כל יום העומר, שהוא מקיים כל מה שניתן לקיים מהספירה באותו יום, ויש בסוף החמישים יום מצוה שלמה, באופן זה ודאי מברך על חלק מהמצוה בכל יום.

והנה כתב באור זרוע בסוף הלכות חדש וסימן שכ"ט, וצריך להזהר שלא ידלג אפילו יום אחד מלספור כדי שתהיינה תמימות, ואם תמימות לעיכובא ולא למצוה, היכא שחיסר יום אחד ולא מנה שוב לא יברך וסופר, אבל אם תמימות למצוה ולא לעיכובא נראה שמברך וסופר, וכן משמע דעת הבה"ג שמובא בתוס' שהטעם משום תמימות לעיכובא, ואח"כ כתב באו"ז. והדעת מכרעת דהיכא שחיסר יום אחד דאינו מברך אחר כך דהא אין כאן חמשים יום ואין כאן תמימות, אבל ספירה בלא ברכה סופר, ומשמע שרצה להכריע כשיטת הבה"ג מחמת טעם נוסף למש"א הבה"ג, שאם החסיר יום אחד שאינו מברך, שאין כאן תמימות, והוסיף באו"ז הסברא, שאין כאן מנין של חמשים יום, ולפי זה יש לומר גם בחינוך, שיש כאן ב' סברות בשיטת הי"א, (א). שכולם מצוה אחת, (ב). שאם החסיר יום אחד שלא מונה עוד, שבכה"ג חסר במנין של חמישים יום, וזה מה שאמר "שכל החשבון בטל ממנו", שגם אם נאמר שכל יום מצוה בפני עצמה, יש לומר שלא מונה עוד, שכולם מנין אחד, והואיל ולא מנה יום אחד, אין לו עוד מנין שלם, ולפי זה יש לומר שגם לבה"ג כל יום הוא מצוה בפני עצמה, רק שחסר לו מעכשיו בחשבון של מנין דחמישים יום.

והנה כתב בכתבי הגרי"ז (החדשות) למסכת מנחות (לדף ס"ו) על שיטת הבה"ג בתוס' במנחות, שצריך למנות בלילה משום תמימות, ואם לא מנה בלילה מונה ביום בלא ברכה, ומביאים הראייה מתחילת 'פרק רבי ישמעאל', וכן לשון התוס' במנחות

דף ס"ו ע"א וד"ה זכר, ועוד אומר דאפילו ביום סמוך לחשיכה עדיף משום תמימות, כדאמרין לעיל, עכ"ל. ר"ל, שם בגמ' איתא, יכול יקצור ויספור ויביא ביום, ת"ל שבע שבתות תמימות תהיינה, אימתי אתה מוצא שבע שבתות תמימות, מבערב, משמע שמתחיל למנות בערב משום תמימות, ורוצה לומר בגרי"ז, שאין מכאן ראייה שאם לא מנה בלילה שמונה ביום בלא ברכה משום שחיסר מנין הלילה ומה שמונה ביום אין זה מנין תמימות, דשאני בגמ' מנחות שמוכיח מדין "תמימות" שממחרת השבת מתחיל למנות בלילה, שאם רק מתחיל למנות ביום הוי חסרון תמימות, הואיל ואם נאמר שבליילה של ליל ט"ז לא הוי זמן מנין אלא מתחיל ביום, א"כ כאשר מונה ביום ט"ז חסר לו בתמימות, שלא מתחיל המנין אלא מביום, אבל אם המצוה בלילה ומנה ביום, א"כ המנין ביום כולל בתוכו כל השעות המתחילות בלילה, הואיל והלילה נכלל במנין 'היום יום אחד', שמנה כל היום ונכלל גם הלילה במנין, והרי אם מונה בסוף הלילה, הוי תמימות, שמנה בזה כל שעות הלילה, ורק אם הלילה הוא עדיין לאו זמן ספירה א"כ חסר במנין תמים, ונראה שיש לומר כמו כן אם החסיר יום אחד, כגון אם החסיר 'היום שמונה ימים' כאשר מונה למחרת 'היום תשעה ימים', יש כאן מנין על כל התשעה ימים ומונה בתוכם גם את היום השמיני שחיסר, ולכן יש לומר שלא חסר במנין (ואם שכח יום אחד) וזה הטעם של אלו הדעות החולקים על הבה"ג.

- ה -

בענין מי ששוכח יום אחד לספור, האם גורם בזה שכל מה שספר עד עכשיו בברכה יהיה למפרע ברכה לבטלה לשיטת הבה"ג.

כתב הר"מ תמידין ומוספים פרק ז' ה"כד, מצוה זו על כל איש מישראל ובכל מקום ובכל זמן ונשים ועבדים פטורים ממנה עכ"ל.

ובמשנה ברורה תפ"ט (אות ג') כתב המגן אברהם, מיהו כבר שויה עלייה חובה, וכן כתב הברכי יוסף (שם סעיף כ"ב), כל שקבלו הנשים עליהן מצות ספירת העומר כמו לולב ושופר (שנשים נוטלות לולב

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

משומעות קול שופר, ובשער הציון סק"ב מביא הפר"ח דנשים פטורות מספירת העומר ולא כתב המנהג של הנשים לברך על ספירת העומר, וכתב המ"ב (שם) בשם ספר שולחן שלמה דעל כל פנים אף אם הנשים סופרות ספירת העומר לא יברכו דהא בודאי יטעו ביום אחד, וגם על פי רוב אין הנשים יודעות פירוש המלים, ואין הספר תחת ידינו לדעת מה כוונתו במש"א שיטעו, אם רצונו לומר שיטעו ביום אחד ולא יבורר להם שיש להם טעות בספירה ביום אחד וימשיכו בטעותם כל ימי הספירה, או שרוצה לומר שיטעו ביום אחד ואחר כך יודע להם שטעו, אלא שלדעת הבה"ג, ששיטתו מי שהחסיר יום אחד שוב לא יוכל לברך עוד בברכה, כמו כן כל הברכות שבירך עד היום נמצאות ברכה לבטלה מאחר שאם חיסר יום אחד חסר לו במנין חמשים יום וגם מה שכבר בירך יש לומר שהוא נהפך לברכה לבטלה הואיל וחסר לו המנין.

ועיין בספר "מורה באצבע" להחיד"א סימן ז' (אות רי"ז), שכתב; יזדרז ויעשה סימנים שלא ישכח לילה אחת כשאינו מונה בצבור, דאפשר שישכח (ולספור) גם ביום, ולא יוכל עוד לספור בברכה, ולמפרע היו כל הברכות מלילות שעברו לבטלה וביטל מצות עשה.

ומשמע בכוונתו שמבאר שיטת הבה"ג, שאם שכח יום אחד לספור שחסר לו בזה המנין ולכן נעשה למפרע כל מה שמנה ברכה לבטלה, וכן משמע באור זרוע (שהבאנו לעיל), שנתן טעם לדינו של הבה"ג, שצריך מנין אחד של חמשים יום, ולכן אם שכח יום אחד וחיסר במנין, הוא גורם שגם מה שספר עד עכשיו נעשה ברכה לבטלה, הואיל ואין לו מנין של חמשים יום, אלא שכל זה לא מוכרח, שיש לומר שאם אחר כך ספר כדיון, כגון ביום שלשים, אף ששכח למנות אתמול כ"ט יום, שעכשיו שמנה שלשים יום יש לו מנין שלם על השלשים יום ורק אם שכח למנות היום האחרון של מ"ט יום יש לומר שחסר בכל המנין, (וכמו שכתבנו לעיל באות ד' על פי הסברא בשם הגרי"ז).

והנה התוס' במנחות כתבו בטעם מה שהזכה לא

ויעיין בתוס' כתובות דף ע"ב ע"א וד"ה וספרה לה (לעצמה) שכתבו, וא"ת אמאי לא מברכת זבה על ספירתה כמו שמברכים על ספירת העומר, דהא כתיב "וספרה לה", ויש לומר דאין מברכים אלא ביובל, שמברכים בית הדין בכל שנה, "שלעולם יוכל למנות כסדר, וכן עומר", אבל זבה שאם תראה תסתור אין לה למנות, ומשמע לכאורה שרוצה לומר, שבעומר ויובל שמעצם המצוה יוכל למנות כסדר ואין כאן סיבה חיצונית שיסתור המנין לכן מונה, ולפי זה היה אפ"ל בכוונתם, גם אם סבירא לן שאם שכח יום אחד חסר בזה במנין למפרע, רק שזה בידו, שיכול לדקדק ולספור ולברך כל יום, ושייך בזה מצות מנין, מה שאין כן זבה שאם תראה דם תוך ז' נסתר כל המנין, לכן אין כאן מצות ספירה רק חיוב לידע שפסק דמה.

ונראה שי"ל כנ"ל גם בתוס' במנחות, שמה שכתבו בתוס', הואיל שאם תראה תסתור לא שייך בה ברכה, שאין כוונתם לומר שלא מונה הזבה בברכה מחשש שאם תראה תסתור ויהיה ברכה לבטלה, אלא שאין במנין זבה מצות ספירה כלל, וכוונת התוס', שספירת זבה עיקרה, שהאשה תדע ותשים לב שהיא טהורה, ע"י שתבדוק את עצמה עם עד נקי, וגם שתלבש לבנים או לפחות בגדים שבדקה שהם נקיים, וגם לאחר שבדקה עצמה ביום השביעי צריכה להמשיך בלבישת הלבנים עד תחילת ליל שמיני, ומעיקר דין תורה צריכה עדיין לשים לב אם לא ראתה או שלא הרגישה שיצא ממנה דם זיבה עד צאת הכוכבים של ליל שמיני, ואם תראה בסוף יום השביעי היא סותרת את ימי הטהרה למפרע, ואינה בחזקת טהרה עד צאת הכוכבים (ועיין ט"ז יו"ד קצ"ו אות ג'), לפי זה אין לומר ש"וספרה לה"

בביאור שיטת הבה"ג בספירת העומר

הכוונה למצות מנין לומר היום יום שביעי, אלא הכוונה לידיעה ושימת לב שלא ראתה ולא נטמאה עד סוף הז' ימים, שהמצוה היא מצות ידיעה, שתבדוק האשה עצמה כל יום לראות שהיא טהורה, ולשים לב שלא תהיה ראיית דם שסותר לה הז' נקיים של הזבה, וזו כוונתם שראיית דם סותרת, שהמצוה לדעת שלא ראתה ושלא סתרה הז' נקיים, ואין זה כלל מצות ספירה, וכך מוזכר בהרבה מן הפוסקים שאין בזבה מצות ספירה כלל רק שתבדוק כל יום בעד בדוק לה, ורק שהשל"ה סבירא ליה שיש מצות ספירה בזבה, מובא בפתחי תשובה יו"ד קצ"ו סק"ד, וכן יש לומר גם בכוונת תוס' במנחות שמה שאמר שאין בזבה ברכה הואיל וסותרת, שאם רואה דם אפילו בשביעי סותרת, עיקר כוונתם שלא מברכת וגם לא מצווה לספור, כמו שכתב בכתובות, ורוצה לומר שיש כאן מצות ידיעה לבדוק ולדעת שלא ראתה ולא סתרה הז' נקיים.

והנה, אם נאמר כסברת החינוך שכתבנו לעיל, שמצות הספירה של מ"ט פעמים היא מצוה אחת של ספירת מ"ט יום, ולכן אם חיסר יום אחד חסר לו במצות ספירה זו, שחסר לו במצות ספירת חמישים יום לאחר ששכח יום שלם, אם כן יש לומר אם מחסיר יום אחד גרם שכל הברכות עד עכשיו היו לבטלה.

- 2 -

ונראה לומר לפי הטעם שנאמר בתוס', שס"ל לבה"ג שלא יברך בשאר ימים משום תמימות, שאם ממשיך למנות שלא חיסר המנין רק חסר במעשה קיום המצוה, שצריך שמעשה קיום המצוה של המנין יהיה תמימות, לכן לבה"ג שס"ל "תמימות" לעיכובא שוב לא יברך בשאר הימים, ושיטתו מוסברת לפי מה שהקדמנו, שיש במצות ספירת העומר ב' דינים; עצם המנין, ועוד הלכות ודינים במעשה המצוה של הספירה, לכן יש לומר שאם שכח יום אחד, שחסר לו בקיום מעשה המצוה של הספירה שיהיה "תמימות".

ונראה שיש תמימות שהוא לעיכובא, כמו

בהחסיר יום אחד ויש תמימות שאינו לעיכובא רק למצוה, כגון מה שכתבו התוס' במנחות ס"ו ע"ב וד"ה זכר למקדש) שצריך למנות בתחילת הלילה משום תמימות, ומ"מ אם מנה בסוף הלילה מברך ויצא, ואם לא מנה בלילה מונה ביום, ולפי זה שדין תמימות של אותו היום לא הוי לעיכובא, ומה שבשכח בלילה מונה ביום בלי ברכה, צ"ל שאין הטעם משום תמימות (שתמימות באותו היום אינו לעיכובא), אלא שהוי כאן ספק ברכה לקולא, מאחר שיש בזה משניות חלוקים במגילה ובמנחות, ובמשנה במנחות בדף ע"ב ב' איתא, אם קצר העומר ביום כשר, וכן הדין לענין ספירה ביום, ובמגילה (דף כ') כתוב: "כל הלילה כשר לקצירת העומר" אחר הנאמר במשנה ברישא, "כל היום כשר לקריאת המגילה ולתקיעת שופר", ואמרינן במנחות (דף ע"ב) "לילה דומיא דיום, כמו שהכשירו ביום פסול בלילה אף מה שנאמר בו בלילה פסול ביום", ולפי זה למשנה במגילה קצרו העומר ביום פסול וכן הדין אם ספר ביום פסול, ובמשנה במנחות נאמר קצרוהו ביום כשר, וכן הדין אם ספר העומר ביום יצא, לכן בשכח למנות בלילה מונה ביום בלי ברכה (ואין הטעם משום תמימות) וכן משמע שם בתוס' (במנחות ס"ו).

אלא שבעיקר הדין שאם שוכח יום אחד בספירה, שלדעת הבה"ג לא מונה מעתה בברכה, יש לומר שמ"מ לא הפסיד הברכות שבירך עד עתה, שיש לומר לדעת הבה"ג שלא מאבד את המנין אם חיסר יום אחד, כמו סברת הגרי"ז שכתבנו לעיל, שאם שכח בלילה מונה ביום, שלא חיסר בזה המנין של הלילה, שמאחר שמונה למחרת כדין, אם כן מונה בזה כל ימי הספירה עד עתה, כגון אם שכח יום כ"ט לעומר כאשר מונה למחרת היום יום שלשים יש לו כאן מנין כל השלשים (וכמו שכתבנו לעיל באות ד') אלא שלא מברך מעתה עד סוף ימי הספירה, שאין מעכשיו "תמימות", וזה דין במעשה המצוה של הספירה שתהיה "תמימות", ולפי זה יש לומר שגם לבה"ג כל יום יש מצות ספירה בפני עצמה, ואם חיסר יום לא חסר לו במנין רק חיסר במעשה המצוה של הספירה, שצריך מעשה מנין של "תמימות" שהוא לעיכובא לדעת הבה"ג.